N:o 10

1938

Uusi HUOMEN

»ÄLKÄÄ ANTAKO TULEN SAMMUA

Lehtemme ystäville!

Me naisetkin tahdomme osaltamme taistella ja tehdä työtä rakkaan isänmaamme kansallisen heräämisen puolesta, koko kansan onnellisen tulevaisuuden luomiseksi. Siksi me tarvitsemme aseen, lehden, joka puhuisi Suomen naiselle hänen vartiotehtävästään, lietsoisi jatkuvasti isänmaanrakkauden pyhää tulta, antaisi uskoa päämäärään ja rakkautta työhön.

Me tiesimme ne vaikeudet, mitkä alkavalla lehdellä on. Mutta me tiesimme myöskin, että kanssamme ovat tuhannet naiset, jotka yhtä palavasti tuntevat isänmaallis-kansallisen herätystyön tarpeellisuuden ja kansamme hädän ja tahtovat sitä auttaa. Eikä tämä usko pettänyt. Yli koko maan löysi lehtemme ystäviä, jotka ymmärsivät, mikä merkitys on omalla lehdellä yhdyssiteenä, apuna, aseena työssä.

Me kiitämme kaikkia asiamiehiämme, jotka ovat "kantaneet päivän kuorman ja "helteen" tällä lehden alkutaipaleella. Kiitämme myöskin heitä, jotka kirjoituksin ovat lehteä avustaneet ei suinkaan suurten palkkioiden toivossa, vaan hyvän asian palvelemisen halusta. Me kiitämme kaikkia, jotka tilauksillaan tai muulla tavoin ovat myötämielisesti lehteä tukeneet.

Mutta samalla vetoamme teihin kaikkiin lehtemme ystäviin: ottakaa jatkuvasti lehti omaksenne, muistakaa sitä, tukekaa sitä ja levittäkää sitä! Me aloimme vaatimattomasti ja varoen, mutta meidän täytyy päästä eteenpäin, saada meidän oma lehtemme suureksi ja hyväksi. Vasta silloin sillä on todellista merkitystä aseena suuressa työssä. Lehden levikin voimme helposti kaksinkertaistuttaa, sen sisällön saamme paremmaksi — mutta vain yhteisvoimin.

Me olemme nimittäneet lehtemme "Uusi Huomen", että se viittaisi rohkeasti tulevaisuuteen. Kansilehdelle olemme ikuistaneet sanat: "Älkää antako tulen sammua!" Ne tarkoittavat myöskin tätä: olkaamme uskollisia omalle lehdellemme, joka "tulen vaalijan" tehtävän on ottanut!

"UUDEN HUOMENEN" TOIMITUS.

Uusi HUOMEN

ISÄNMAALLIS-KANSALLINEN NAISTEN LEHTI

Toimitussihteeri: ELSA VUORJOKI Puh. 45 336
Taloudenhoitaja: TYYNI LEISIÖ

HILJA RIIPINEN, päätoimittaja
Toimituskunta: ELNA HETEMÄKI, VIOLA KUISTIO ANNA POHJANHEIMO, EEVI SOLANNE
Julkaisija: KUSTANNUS-OY. RASTI

TOIMISTO: Helsinki
Neitsytpolku 7
Puh. 64 159 Klo 10—13
Tilaushinta vsk. 30:—

N:o 10 **10. 10. 1938**

Pohjois-Unkaria, joka on kuulunut Tshekkoslovakialle kaksikymmentä vuotta, mutta jonka Unkari nyt saa takaisin.

”USKON YHTEEN JUMALAAN,
USKON YHTEEN ISÄNMAAHAN,
USKON JUMALALLISEEN IKUISEEN OIKEUTEEN,
USKON UNKARIN
YLÖSNOUSEMUKSEEN.”

(Unkarilaisten kansallinen uskontunnustus.)

Vastuu

Puolueitten hallitsema demokratia ei tiedä vastuusta. Kukaan ei vastaa, kenenkään ei tarvitse. Jos kuulun puolueeseen ja teen puolueen määräämän typeryyden, voin pestä käteni. Jos puolueen johtajalle on henkilökohtaista etua teetättää sellainen puolueellaan, ei hän siitä vastaa. Puolue on päättänyt. Ja jos valtakuntien puolesta, joilla on puolueparlamentit, teetetään typeryyksiä, kuten kansainliitto teetti asettamalla pakotteita, jotka tuovat vaarallisia ristiriitoja kansain välille, niin kuka vastaa? Kansainliitto, t.s. ei kukaan. Voi tapahtua mitä vain — kukaan ei vastaa. Niin on puoluedemokraattinen maailmanmeno.

Mutta äsken saatiin nähdä jotakin muuta. Tshekkoslovakian kysymyksen ohessa. Tshekkoslovakia, jonka maailmanpoliitikot Versaillesin rauhassa liimasivat mielivaltaisesti kokoon eri kansoista ja eri valtakunnilta ryöstetyistä maakaistaleista kostaaksensa voitetuille, on olemassaolonsa ajan sairastanut sisäistä rikkinäisyyttään. Siellä asuva germaani ja slaavi ovat eri verta, kansallisuudestaan tietoinen länsimaalainen ja moskovaystävällinen marxilainen vastakkaisen hengen lapsia. Unkarilainen kaipasi oman pustain kansansa yhteyteen ja ylpeä puolalainen ei sietänyt tshekin herruutta. Ei tarvitse olla paljon järkeä käsittääkseen, ettei sellaisesta valtiosta koskaan tule kansallisesti ehjää.

Valtavain herätysten käydessä maasta maahan kasvoi noissa vasten tahtoansa yhteenliitetyissä kansapalasissa koti-ikävä. Itsehallintaa, joka niille kaksikymmentä vuotta sitten oli luvattu, ei koskaan ole niille annettu. Sen sijaan sortoa, sivistyksellistä, taloudellista, valtiollista, maailmankatsomuksellista sortoa. Oliko kumma, että itsemääräämisoikeuden vaatimus pakottautui esiin.

Tuli sitten tekijöitä, jotka kykenivät tukemaan sorronalaisia. Uusi Saksa, sen johtaja. Noitten sorrettujen avunpyyntö ja Saksan johtajan kansansa puolesta antama lupaus auttaa sudeettisaksalaisia koko auktoriteetillaan — se oli se arka kohta, joka pani demokratiat mobilisoimaan mahtavat armeijansa, tankit, tykistöt, laivastot ja ilmalaivueet, tyhjentämään kaupunkeja, särkemään satoja siltoja ja teitä, täyttämään pelolla koko maailman ja kääntämään koko rauhanaikaisen elämän. Käsittääkö tällaista tavallinen järki? Ja maailman lehdistö samassa hengenvedossa valittaa vielä pienten kansojen sortamista.

Mikä pelasti tässä ihmeellisessä sekaannuksessa kaiken kohdallensa? Kansainliittoko, jonka tärkein tehtävä pitäisi olla suojella kansojen oikeutta? Ei — ei. Se söi syyspäivällisiään Genevessä. Vaaranalaisen tilanteen pelasti yksinkertaisesti se, että demokraattisen edesvastuuttomuudenkin keskeltä löytyi m i e h i ä, jotka oma-aloitteisesti, omakohtaisesti ottivat edesvastuun kansakuntiensa puolesta omille harteillensa. Niitten miesten neuvonpito Münchenissä pelasti maailman sodan uhasta. Hitler—Mussolini—Chamberlain—Daladier. Oli neljä, jotka siihen kykenivät. Kolmimiljoonaisen sudeettisaksalaiskansan kanssa saa nyt juhlia vapautumistansa puolalaiset ja — kuten juuri saapui iloinen tieto — heimokansamme unkarilaiset. Miljoonat ihmiset pääsevät elämään niille kuuluvaa kansallista elämäänsä. Ilma maailmassa puhdistuu. Monella tavalla.

Kansakuntien johtajien vastuu on saavuttanut viime ajan historian suurvoiton. Demokraattinen vastuuttomuus on kärsinyt suurimman tappion.

Luulisi opettavan jotakin kansoille.

Helsingissä, 3. 10. 1938.

Hilja Riipinen

Rajaseudun naisten sana

Joutuessani sattumalta käymään Viipurissa näinä äsken kuluneina levottomina viikkoina, jolloin koko Eurooppaa järkyttäneen sodanuhkan mainingit tuntuivat täällä meillä saakka, tunsin tarvetta kääntyä muutamin vakavin kysymyksin ajan tapahtumista rajaseutumme naisten puoleen. Onhan niin, että rajaseudun nainen joutuu vihollisuuksien alkaessa ensimmäisenä kokemaan kaiken tämän mukana tulevan tuskan ja hädän. Me tiedämme todeksi runoilijan sanat rajaseudulta: ”Meidän talot ensi kokot, meidän aitat ensi vero, meidän naiset ensi kyynel!” Kipeämmin ja liikuttavammin sitä ei liene koskaan ilmaistu.

Aili Engelvuori.

Käännyin ensimmäiseksi Isänmaallisen kansanliikkeen Viipurin alueen naisten johtajan Aili Engelvuoren puoleen. Yksityishenkilönä on hän Viipurin Yksityissairaalan ylihoitajatar. Hänen rauhallisessa, viihtyisässä huoneessaan, josta näköala avautui toisaalta Viipurin historialliseen linnaan päin, toisaalta nykyaikaista elämää kuhisevalle Punaisen lähteen torille, tuntui sodan kauhujen, jotka yhdellä iskulla voisivat tuhota niin historialliset muistomme kuin eteenpäin rientävän kansallisen kulttuurimme, puheeksi ottaminen pahalta painajaiselta. Sairaalan välitön läheisyys oli lisäksi antamassa aivan liian kipeätä todellisuustuntua kuvitellusta sodasta. Niinpä siirryimmekin pian tältä alalta aatteelliseen keskusteluun rajaseudun naisten huolista ja toiveista tällä hetkellä.

— Mikä huolestuttaa Teitä eniten kansamme tulevaisuutta ajatellessa?

— Jos jätämme pois ulkoapäin uhkaavan ryssän, minkä ilkivaltaiset rajaloukkaukset ovat alituiseen muistuttamassa naapurimme pahoista aikeista, niin huolestuttaa mieltäni eniten kasvava marxilaisuus ja muut sen liepeillä kulkevat salakavalat aateharhat.

— Se on todellakin huolestuttavaa, mutta haluatteko ehkä paremmin perustella näiden aatteiden vaaraa kansallemme?

— Vaarallista on kansallemme marxilainen aatesuunta, sillä se jäytää ihmisen jaloimpia arvoja. Se on hirvittävää ruttoa, mikä paholaisuuden viisaudella ja voimalla tuhoaa nykyistä ihmiskuntaa ja meidänkin kansaamme. Vaarallisia ovat monet muutkin nykyiset aatevirtaukset, mitkä raskaan sumun lailla kietovat ihmisiä väärän humaanisuuden varjolla. Ne heikentävät kansojen elinvoimaa, heikentävät ihmisyksilöiden arvoa ja velvollisuuden tunnetta omaa maata ja kansaa kohtaan.

— Kaikki tuo on totta, mutta miten vapaudumme näistä loisista?

— Uskon, että uuttera, todellisuustajuinen kansamme herää ennenpitkää asialliseen työhön maamme ja kansamme pelastamiseksi. Entisaikojen kokemukset, kestävyys, ja ennenkaikkea suuri, rakastava Luojamme pelastakoon kauniin maamme tuleville sukupolville, ja säästäköön eksyneen kansamme siltä synkältä kohtalolta, joka sitä nyt näyttää uhkaavan.

Elsa Vartiainen.

Isänmaallisella kansanliikkeellä on Viipurin kaupunginvaltuustossa 5 edustajaa. Näistä yksi on nainen, kansakoulun johtajaopettaja Elsa Vartiainen. Oli erittäin mielenkiintoista keskustella tämän kaikin puolin poliittisesti valistuneen rajaseudun naisen kera. Kysymykseeni, mikä tällä hetkellä on hänen sydäntään lähinnä, kiirehti hän heti vastaamaan:

— Karjalan kotien asema, sillä se on todellakin huolestuttava, jopa siinä määrin, että emme voi tulla toimeen ilman muun Suomen apua. Tarkoitan ennen kaikkea Suomenlahden itäistä saaristoasutusta ja Kannasta.

— Tahdotteko ystävällisesti valaista tätä asiaa laajemmasti?

— Mielelläni, sillä koko maan onni ja turvallisuus riippuvat suuresti rajoilla asuvien kohtalosta. Siksi on ajateltava kalastajia, joilta Tarton rauha vei parhaat kalavedet ja joilta luonnonvoimat usein riistävät elämänvälineet, tai venäläiset vaikeuttavat heidän ansaitsemismahdollisuuksiaan. On ajateltava Kannaksen viljelijöitä, joita, aikaisemmat tulolähteensä menettäneinä, hiekkaisen maan karuus maanviljelijöinä ja muun ansaitsemisen vaikeutuminen raskaasti painavat päivästä päivään.

Olen varma siitä, että kaikki Suomen isänmaalliset naiset ymmärtävät huolenne tässä asiassa, sillä saammehan vähän väliä lukea lehdistä, miten kauhistuttavalla tavalla ryssät viattomia kalastajiamme vainoavat, vieden heitä kuukausimääriksi vankiloihinsa. Näissä kahakoissa menettävät he tällöin ei ainoastaan pyyntivehkeensä, vaan useissa tapauksissa terveytensäkin elinijäkseen. Mutta mitä tehdä?

— Tällaisten seutujen asukkaiden on saatava tukea. Voi kysyä, eikö tälle vaikeuksissa elävälle, usein kaikkensa menettäneelle ja viimeksi vapaussodassa isänmaallisuutensa osoittaneelle kansanosalle riitä tukea, kun sitä riittää monasti sellaisillekin seuduille, jotka ovat onnellisemmassa asemassa ja joissa silti usein puuttuu isänmaallista mieltä? Karjalan

nainen tuntee tämän epätasaisuuden ajatellessaan kotiaan, lapsiaan ja heidän kauttaan koko kansaa ja isänmaata.

— Ja mikä on suurin toiveenne tämän hädän poistamiseksi?

— Se, että kansamme heräisi voimakkaasti tuntemaan kohtalon yhteytensä tähän rajaseudun osattomaan kansaan, niin että sen hallitusherrat viipymättä turvaisivat rajaseudun työrauhan. Se poistaisi osaksi niitä huolia, jotka nyt painavat mieltä isänmaan tulevaisuutta ajatellessa.

Kerttu Seppä.

Haastatellessasi Isänmaallisen kansanliikkeen Viipurin piirin johtajan puolisoa odontologian tohtori Kerttu Seppää, joka hyvin tuntee karjalaisten mielialat laajemmaltikin ja joka alusta alkaen on itsekin ollut mukana kansanliikkeen työsaralla, luiskahti puhe heti politiikan alalle.

— Meillä karjalaisilla, samoin kuin kaikilla kansalaisilla, on ollut tilaisuus viime viikkoina seurata suurten keski-eurooppalaisten tapahtumien kehitystä. Me olemme saaneet nähdä, miten valtakunnistaan eroitetut unkarilaiset, saksalaiset ja puolalaiset ovat pyrkineet takaisin oman kansansa yhteyteen. N.s. demokraattiset maat yrittivät viimeiseen asti estää tätä varsin luonnollista pyrkimystä. No, ne yritykset kuivuivat kokoon, ja oikeus lopulta tässäkin asiassa voitti.

— Niin, se oli ihanaa. Kunpa nyt vain Unkarikin saisi oman osansa, sillä Unkarilla ei ole vaatimuksensa takana muuta kuin moraalista voimaa, koska Versaillesin pakkorauha on sitonut sen kädet niin, ettei se ole voinut sotilaallisesti varustautua kuin vuoden päivät. Mutta ovathan Saksa ja Italia sentään pidättäytyneet takaamasta Tshekkoslovakian rajoja ilman Unkaria ja Puolaa. Mutta heimokansasta puheen ollen, oletteko joutunut tekemään vertailuja meidän ja kansallisesti heränneiden n.s. diktatuurimaiden välillä?

— Olenhan toki. Tällaisen valtavan taustan valossa meillä ei näy vilaustakaan sellaisesta, että meillä suomalaisillakin voisi olla jotain sanottavaa omien heimolaistemme kohtalosta. Meidän kansanrintamallamme ei ole mitään ulkopoliittista pyrkimystä. Tehdään vain kumarruksia milloin sinne, milloin tänne. Onhan kuvaavaa oloillemme äsken annettu lakiehdotus kapinarikollisten kotiin kutsumisesta, ja kansanrintamavoimat yrittävät viedä tämän läpi, jotta valtio- ja maanpetoksen tehnyt rikollinen Tokoi saataisiin juhlittuna takaisin Suomeen. Eikö ole ero politiikalla meillä ja fascistisissa maissa? Saksa koettaa saada kansansa lisääntymään ehkä kolmella miljoonalla, Unkari miljoonalla hyödyllisellä kansalaisella. Mutta meidän poliitikkomme näpertelevät lakiehdotuksen kimpussa saadakseen yhden katumattoman kapinarikollisen tänne jatkamaan keskenjäänyttä peliään. Tokoin Suomeen tuomista ei Karjalan valkoinen väki voi sulattaa. Hän on toki liian paljon rikkonut ei ainoastaan omaa maatamme kohtaan, vaan koko karjalaista heimoa kohtaan. Täällä ajatellaan: jokaisen on vastattava rikoksestaan ja joka rikollista koettaa tehdä lainsäädännöllä syyttömäksi, on itse rikollinen.

— Se on oikein se. Karjalan kansa voi olla varma siitä, että heihin yhtyy koko Suomen valkoinen väki. Mutta sanokaahan mitä toivoisitte kansaltamme nyt?

— Toivoisin, että kansamme luopuisi kansanrintamasta ja lähtisi urheasti ja rohkeasti kulkemaan eheytyneenä kohti onnea ja suuruutta.

Vielä oli minulla tiedossani eräs henkilö, jonka kanssa olisin mielelläni vaihtanut ajatuksia, mutta joka oli siksi etäällä, etten suoranaista kosketusta voinut saada. Kääntyessäni kirjeellisesti hänen puoleensa on hän myöhemmin vastauksessaan ilmaissut niitä ajatuksia, mitkä tällä hetkellä ovat hänen mielensä täyttäneet. Terijoella, rajan välittömässä läheisyydessä on hän voimakkaasti elänyt viime viikkojen aikana kaikki tunnelmat toivon ja epätoivon välillä.

Impi Kormu.

Tämä henkilö on Isänmaallisen kansanliikkeen eräs huomattavimpia edustajaehdokkaita viime eduskuntavaaleista, riippuihan vain muutamista äänistä, ettei hän tullut valituksi. Liitän lehtori, sacr. min. cand. Impi Kormun Terijoelta, vakavat sanat kuin loppulauseeksi tähän haastatteluun:

— Tällä hetkellä täyttää niin suuri ilo ja kiitos mieleni, että huolet jäävät huomiseksi. — Lahdella huutelevat laivat ja rajalla vierailevat venäläiset lentäjät palauttanevat huolet aikanaan — ehkä liiankin pian.

Joka tapauksessa: rohkeammin katsoo tulevaisuuteen nyt, kun on saanut niin suurta kokea. Kun Jumala on siirtänyt tuomionsa kansojen yltä, osoittanut, että ”Hän voi kääntää kuningasten sydämet kuin vesiojat” ja että ”Hän tekee vanhurskautta ja oikeutta” ja että Hänellä on viimeinen sana kansojen, siis meidänkin kansamme asioissa.

Tämä älköön kuitenkaan vähentäkö omaa vastuuntunnettamme ja johtako meitä väärään huolettomuuteen, vaan korjatkaamme se, minkä koetun vaaran hetkellä laiminlyödyksi havaitsimme.

Ylimpänä huolenamme kuitenkin tällä hetkellä, kuten aina, olkoon, että tämä kansojen Kuningas saisi olla meidänkin kansamme kuninkaana, ei vain huulten kunnioittamana, vaan sydänten.

V. K.

Kuka muistaa

Suomen heimon kuolemanvaellusta?

Lokakuun kolmantena lauantaina, tänä vuonna lokakuun 15 päivänä, vietetään jälleen tavanmukaista heimopäivää, suomalais-ugrilaista juhlapäivää.

Mitäpä olisi muuta kuin hyvää sanottavana siitä, että edes yhtenä nimettynä päivänä vuodessa kohdistetaan huomio omaan heimoon, tunnetaan yhteenkuuluvaisuutta maan rajojen ulkopuolella olevien sukukansojen kanssa, lisätään heimotietoutta. Onhan suuriarvoista, että yli koko maan, etenkin kouluissa, järjestetään juhlia heimoasian merkeissä, kasvatetaan nuorisossa heimorakkautta ja samoin yli koko maan kerätään heimomerkein varoja heimotyöhön. Ja kaikki tämä tapahtuu kolmessa itsenäisessä heimomaassa yhtaikaa.

Mutta heimopäivä nykyisellään ei ole sitä, mitä sen pitäisi olla — k o k o Suomen heimon päivä. Suomalaisuuden Liiton heimomerkeissä näemme vain kolmen maan värit, Suomen, Eestin ja Unkarin, ikäänkuin osoituksena, että myös niillä saatujen varojen käytössä muut heimokansat melkeinpä unohdetaan. Pääkaupungissa järjestetään arvokas virallisenluontoinen heimojuhla, jossa valittu juhlapukuinen yleisö kuuntelee arvokkaita puheita, vieläpä itse Eestin ja Unkarin ministerien tervehdyksiä. Mutta tuskin sanaakaan uhrataan tässä juhlassa niille heimomme jäsenille, joilla ei ole lähettää omia ministereitä edustajiksi juhlaan. Kenties heidän muistamisensa olisi poliittisesti liian arkaluontoista, kuuluvathan he kaikki jonkin meidän kanssamme ystävällisissä suhteissa olevan naapurivaltion alaisuuteen, ja vaikeaa taitaisi olla puhua yksinomaan kauniisti ja kohteliaasti heidän asemastaan! Kenties koko Suomen suvun synkän surullinen kohtalo heittäisi mustan varjon iloiseen juhlatunnelmaan!

Onko meidän sitten pakko aina vain vaieta, vaieten seurata oman kansamme osien asteettaista hukkumista vieraan kansallisuuden helmaan vain siksi, ettemme vaarantaisi hyviä naapurisuhteita tai sekaantuisi vieraan valtion asioihin? Äskettäin Nürnbergin puoluepäivillä pitämässään puheessa Saksan ministeri Goebbels ihmetteli, miksi koko maailma on noussut säälin nimessä puolustamaan juutalaisia, mutta kukaan ei puhu mitään suomensukuisten kansojen kohtalosta Venäjällä. Me suomalaiset olemme juuri eniten vikapäitä tähän syntiin. Liikuttavin sanoin on meidän lehtiemme palstoilla vedottu inhimillisyyden nimessä meitä säälimään juutalaisten kohtaloa, mutta oman heimon kuolemanvaellus itärajan takana ei jaksa meitä paljoakaan liikuttaa. Vielä kymmenisen vuotta sitten, jolloin yleisen heimopäivän vietto otettiin käytäntöön, heimojuhlassa esitettiin tervehdys kaikille heimokansoille, vieläpä radioitiin näiden kuultavaksi. Nyt ei uskalleta — vai ollaanko niin tyyten paatuneita heimokansojemme pohjattomiinkin kärsimyksiin nähden, ettei tahdota — edes heimopäivänä heitä enää sanallakaan muistaa.

Meidän täytyy yhä uudelleen ja uudelleen vetää heimokysymys esiin, jo inhimillisyyssyistä, mutta ennen kaikkea siksi, ettei totuus unohtuisi. Etteivät suomalaiset unohtaisi, että Suomen valtion rajojen takana joka puolella jatkuu suur-suomalainen isänmaa ja asuu kansaa, joka puhuu samaa kieltä kuin me tai vain murteen tavoin siitä eroavaa, kansaa, joka kerran vuosia sitten on sinne muuttanut, silloin kun Suomen valtion rajaa ei vielä ollut. Nämä kansansirpaleet taistelevat sitkeää suomalaisuustaistelua, taistelua olemassaolonsa puolesta. Ja kun kysymys on siitä, jaksavatko he säilyttää oman kansallisuutensa, tuntea yhäkin olevansa Suomen heimoa, vai muuttuvatko ryssiksi, ruotsalaisiksi, norjalaisiksi tai lättiläisiksi, emme saa pelätä ainakaan osoittamasta tahtovamme kannustaa, auttaa heitä.

Mutta mitä me teemme? Koetamme olla hiirenhiljaa Karjalan ja Inkerin asiasta, ettei vain mahtava Neuvostoliitto ärsyyntyisi ja alkaisi kenties sotaa. Miten kylmältä tämä hiljaisuus mahtaakaan tuntua heimosisaresta ja -veljestä, joka epätoivoisena jo yli kaksikymmentä vuotta on rukoillen katsonut rajaa kohti! Me pyydämme anteeksi ruotsalaisilta ja norjalaisilta, että joku aitosuomalainen on sopimattomasti "sekaantunut näiden valtioitten

Suomalaisen runouden kansallinen tehtävä

Kuluneen syyskuun viimeisen viikon jälkeen on vaikea tarttua kynään aiheena mikään, mikä käsittelee ihmisen hengen saavutuksia. Liian monet pommikoneet ovat länsimaitten hengenviljelyn valtakeskuksissa, vanhassa hyvässä Euroopassa, odottaneet lähtökäskyä hävittääkseen soraläjäksi paljon siitä, mitä ihmishenki on luonut kauneutta sanan, siveltimen ja taltan avulla, ja tuhotakseen miljoonia tämän kauneuden perustekijöitä, ihmisaivoja. On vavahduttavan selvästi taas ollut käymässä ilmi, kuinka lähellä eläintä tämä "jalostunut" homo sapiens on ja kuinka vähän hengen kuolemattomiksi mainitut arvot merkitsevät tässä maginot-linjojen, hävittäjälaivueitten ja myrkkykaasujen maailmassa.

Samalla kuitenkin tarkkailija helposti pysähtyy tuumimaan, mikä osuus kirjallisuudella, sanan kauneudeksi muovautuneella ihmishengen muunnoksella, on tässä kansojen kamppailussa ja mitä velvoituksia erikoisesti meidän uhanalainen asemamme laskee suomalaisen kirjailijan sydämelle ja neroudelle.

Kirjailija voi helposti evätä tällaisen mietelmän tarkoituksellisuuden ja väittää, että kirjailija on vain taiteilija, ei julistaja, hän luo "taidetta taiteen vuoksi", häneltä ei ole oikeutta vaatia muuta. Vielä voidaan sanoa, että aikakaudet, jolloin kirjailija on tahtonut olla myös julistaja, kuten esim. viime vuosisadan yhteiskunnallisen realismin aika, ovat olleet puhtaan taiteen aallonpohjaa, ja että ajattominta ja kestävintä runouden valtakunnassa on luotu julistavan taiteen ulkopuolella, ihmishengen vapauden kausina, kuten esim. renessansin aikana, tai ulkopuolella ajan virtausten, olivatpa ne sitten ihanteellis-kansallisiakin, kuten esim. Kiven runous meillä vuosikymmenenä, joka tuotti isänmaallis-kansallisen runoutemme perustavan alun, mutta jonka valtavirtausten ulkopuolella Kivi neron yksinäisyydessään pysyi, mutta loi ajatonta.

Toisaalta on syytä muistaa, että usein sitä, mitä kirjailija tänään, sitä kansa huomenna! Todistuksia voi löytää, vaikka joku voi sanoa niitä kuluneiksi. 1700-luvun, valistusajan, Eurooppa nauroi ja tuomitsi itsensä, ajan nerokkaiden kirjailijoiden teoksissa, ja katso, ennenkuin vuosisata oli uudeksi kääntymässä, tuota äsken naurettua ja tuomittua Eurooppaa tuskin oli olemassa: se tehtiin olemattomaksi giljotiinin terän alla. Omasta maastamme on vaikuttavia esimerkkejä. Läpi viime vuosisadan lauloivat runoilijat ensin ruotsiksi, sitten täysiäänisesti myöskin suomeksi korvaamatonta säveltä, milloin Porin marssin palavin tempoin, milloin kesäisen luonnon hempein ylistyksin, milloin sotamarssin sävelin keskellä rauhan vuosia. Pääaiheena tässä laulussa oli: "Tämä maa ei koskaan sortua saa". Ja se "meno", eräänlainen "ceterum censeo", joka on ominaista koko 1800-luvun kirjallisuudellemme alkaen Juteinin haparoivista yrityksistä Ahon ja Leinon tuotantoon saakka vuosisadan vaihteessa ja sen tälläkin puolen, kantoi hedelmän: itsenäisen Suomen. Onhan lisäksi niin, että

---

sisäisiin asioihin" ja lähettänyt joululehtiä Länsipohjaan ja Ruijaan. Koetamme kauniisti puolustella rohkeuttamme, kun olemme uskaltaneet tukea liiviläisten kansallistalohanketta. Ja tietenkinhän uskomme vain sen, mitä Eestin hallitus selittää, kun tulee erimielisyyksiä Eestin Inkerin kieliasioissa kahden heimovaltion kesken.

Muut kansat kyllä pitävät kunnia-asianaan hoitaa kansalliset vähemmistönsä vieraiden valtioiden alueella. Viime aikojen tapahtumat antavat siitä hyvin voimakkaita esimerkkejä. Emmekä tarvitse vedota "vieraisiin esikuviin", sillä oma heimomaamme Unkari on nyt saanut osan vähemmistöjään takaisin. Eikä sillä ainakaan ollut sotilaallista mahtia takanaan vaatiessaan oikeuttaan. Me iloitsemme Unkarin eheytymisestä, mutta samalla muistakaamme: meilläkin täytyy olla tuota tinkimätöntä "Nem, nem, soha — E, ei koskaan"-mieltä, että joskus omien vähemmistöjemme kohtalonhetken tullen olemme valmiit. E. V.

Ansioituneita naisia:

Kirjailija MAILA TALVIO

Ajatellessa ihmistä ja runoilijaa, jonka tutut piirteet tässä vieressä nähdään, tulee joskus mieleen, että olemme nähneet ne samanlaisina jo kauan sitten, silloin kun me keski-iän ihmiset olimme nuoria ja vanhempien kodissa hehkuvin sydämin luimme Pimeänpirtin hävitystä, Juha Joutsiaa ja Louhilinnaa. Maila Talvio on juonut ikuisen nuoruuden lähteestä, hän on tänäpäivänä sama palava ihanteen julistaja kuin vuosisadan vaihteessa. Se ero vain on, että viisas elämä on vuosien karttuessa yhäti syventänyt hänen sisäistä iimettään: näkijä, jonka katse visionäärisellä kyvyllä puhkaisee olevaisen rajan ihmiskohtaloiden syvyyksiin. Romaani Itämeren tytär on syntynyt tässä sisäisen näkemyksen ihmeellisessä, eteerisessä, valonhohtoisessa kehässä, jossa kirjallinen ajatus vaikenee, mutta ylevämpi johto solmielee ohuita elämänlankoja ja katkaisee ne, näköjään mielivaltaisesti, kaikista sielutieteen laeista vapaana, mutta siveellistä maailmanjärjestystä toteuttaen. Tämä romaani on kansalliskirjallisuutemme merkkiteoksia.

Maila Talvio luo päivän vaihtelevista muotisuunnista syrjässä suurta kertomataidetta. Hän on Suomen kotien kirjailija paremmin kuin muut, koska hän taiteeseensa yhdistää oikean aktiivisen intomielen ja ihanneuskon sekä siveellisen tahdon, elämän ikiarvot, joiden varassa koti ja kansa kestää ja rakentaa tulevaisuuttaan. Hänen oma kotinsa „Laaksola" on kansallisen suomalaisen sivistyksen liesiä.

---

sangen moni tuon vuosisadan kirjailija on luonut myös t a i t e e n a täysipitoista, silloinkin kun hän suoritti valmentajan ja julistajan tehtäväänsä. Perusyksikkö meidän kansamme itsenäistymisen historiassa on: meidän runoilijamme ovat tasavertaisina valtiomiesten ja aseenkäyttäjien kanssa olleet luomassa itsenäistä Suomea, he ovat luoneet perusedellytyksen, isänmaan asialle valmentuneen mielen.

Meidän vuosikymmeniemme runoilijoiden suurena osana on valmentaa sitä mieltä, joka s ä i l y t t ä ä tämän itsenäisyyden. Ja sangen monet runoilijammehan ovatkin tätä osaansa toteuttaneet: Koskenniemen miehekässointinen isänmaallinen runous, Kailaan monet hartaat ja palavat säkeet enempää mainitsematta. Kuitenkin valtapiirteenä itsenäisyytemme ensimmäisten vuosikymmenien runoudessa, siinä, jonka s u u r e t j o u k o t ovat sydämeensä hartaimmin ottaneet vastaan, ei ole ollut suuntautuminen tälle linjalle, vaan jollekin yleismaailmalliselle. Nuorin suomalainen runous on pyrkinyt olemaan helposti kansainvälistä, on ollut niin viehättävää keskellä "isänmaallisuuden paatosta" olla oma itsensä, erikoisuus, joka ajattelee yli kansallisten rajojen. On oltu tulenkantajia tai hairahduttu "nykypäiväisyyteen". Tai toisaalta siellä, missä nerokkaintakin on luotu, on rajoituttu suomalaisen vaistoihmisen sielun ja ruumiin biologiaan. On ikäänkuin hävetty niillä uusilla aseilla, jotka kirjailijalle antaa nykyaikaisen ajattelun huikea moninaistuminen ja sanantaidon kehitys, tunnustaa, että ollaan suomalaisia. On unohtunut monelta, että Tolstoi ei koskaan lakannut uudestaan tehostamasta, että hän oli venäläinen eikä Goethe koskaan ollut muuta kuin saksalainen, vaikka he eivät sitä s a n o i l l a olisikaan julistaneet. Heidän neronsa on kasvanut vain kansallisesta maaperästä, muualla se olisi tukehtunut alkuunsa.

Siksi: suurten joukkojen isänmaan mielen valmentajana on meidän päiviemme suomalaisella runoudella kohtalokas osa. Sitä osaa ei voi väistää yksikään runontekijä tai kirjailija, jos hän on rehellinen itsellensä.

Siitä ei rehellistä itsevaarinottajaa pelasta pako kansainvälisen asennoitumisen mukavaan nurkkakuntaan.

Näin ajatteleva tarkkailija ei suinkaan tähtää siihen, että runoilijoiden henki kahlittaisiin yhden ainoan tarkoitusperän julistamiseen, mutta kansallinen runous tarvitsee tällä hetkellä ja näinä vuosikymmeninä yhtenä voimakkaana piirteenä isänmaan asian taiteellista pohdintaa, viime vuosisadan ja tämän alun kansallisten runoilijoiden työn jatkoa, sellaista, joka takaa maamme itsenäisyyden säilymisen ja lujittumisen.

Vihreäverkaisten neuvottelupöytien ja ulkopatterien vartija-sankarit tarvitsevat edelleen rinnalleen tasavertaisen "aseveljen": suomalaisen runoilijan.

A. E. Isoniemi.

Uusi Eurooppa?

Syyskuun 26 päivänä, keskellä sodanhuhuja, sotilaallisia valmistustoimia, jopa liikekannallepanoja useissa Euroopan maissa, lausui Mussolini Veronassa pitämässään puheessa: Uusi Eurooppa, jossa kaikille tehdään oikeutta, saattaa syntyä jo tällä viikolla . . .

Moni lienee sivuuttanut tuon ajatuksen surumielisesti hymähtäen: Kunpa suursota voitaisiin välttää, sekin riittäisi.

Ja kuitenkin voimme nyt viikkoa myöhemmin sanoa, että tämä toiveikas tulevaisuuden näky oli oikea.

Olemme nähneet Tshekkoslovakian kriisissä sellaisen valtion kohtalonhetken lyövän, joka oli piiriinsä koonnut 50 %:sen valtiaskansan ympärille yhtä paljon vieraita kansanaineksia, jotka koetettiin pitää koossa kansallisuussorron keinoin. Vähemmistöjen taistelu valtiaskansaa vastaan on jatkunut valtion syntymästä asti, mutta vasta tämä vuosi on tuonut pulman koko räikeydessään kaiken maailman tietoon. Vanha sananparsi sanoo, että helvetin tie on hyvillä aikomuksilla kivetty, ja tässä tapauksessa se pitää täysin paikkansa, varsinkin jos annamme hyville aikomuksille niiden toisen nimen: täyttämättömät lupaukset.

Jos Tshekkoslovakia olisi aikanaan antanut vähemmistölleen valtion syntyessä lupaamansa elinehdot, ei se nyt särkyisi, kahden valtion jo tällä hetkellä miehittäessä sen raja-alueita.

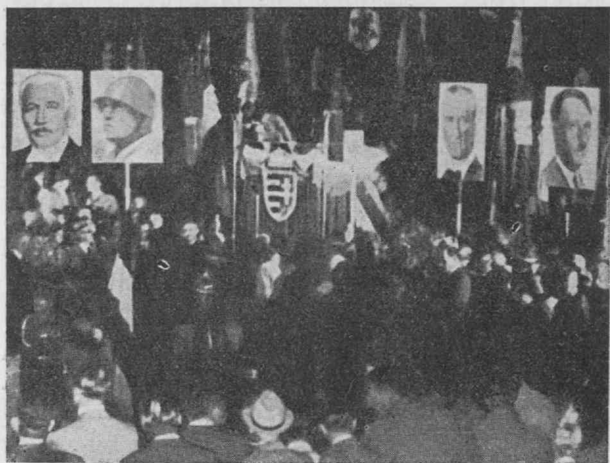
Uuden Euroopan syntyä ennustaa se, että näin tehdään oikeutta Versaillesin ja muiden Parisin esikaupunkien rauhansopimuksissa kärsimään joutuneille voitetuille, että saatetaan tarkistukseen voittajien kansojen itsemääräämisoikeutta loukkaavasti vetämät rajat.

Uutta on sekin, että tällainen ratkaiseva toimenpide on viime hetkellä saatu alulle rauhanomaisin keinoin. Sotahistorian tuntijat väittävät, ettei vielä milloinkaan suurvalta ole ryhtynyt liikekannallepanoon ja sitä peruuttanut ilman että sotaa jossakin muodossa on käyty.

Tämän edessämme häämöittävän uuden tunnusmerkkinä ja aikaansaajana tahtoisimme puolestamme pitää sitä henkilökohtaista edesvastuuntuntoa, joka toi neljän läntisen suurvallan Englannin, Ranskan, Italian ja Saksan hallitusten päämiehet yhteen Müncheniin. Kaksi heistä on tämän henkilökohtaisen edesvastuuperiaatteen nojalla johtanut kansakuntansa kohtaloita ja taistellut sen uudistumisen voittoon. Kolmannen, Englannin pääministerin, olemme nähneet viime kuukausien aikana yhä uudelleen ja yhä päättävämmin ottavan tällaisen vastuun käsiinsä, vastuun, jota ei puoluevalta edellytä, mutta joka on kansalaishyveenä korkea ja valtiotaitona viisas. Neljännen, Ranskan pääministerin, vei tämä kehitys, tilanteen kiristyessä äärimmilleen, samaan toimintaan, ja niin kävi Münchenin neuvottelu ja Münchenin sopimus mahdolliseksi.

Chamberlainin sitkeät ponnistukset, Mussolinin tehokas välittäjätoiminta ja ilmeinen johtoasema Münchenissä, kaikkien asianosaisten oma ja heidän kunkin kansansa todellinen rauhantahto ovat kaikki hyvään tulokseen myötävaikuttaneet.

Etenkin Ranskassa tehostetaan nyt kansan tervettä rauhantahtoa, joka sotakiihoituksen sumutuksesta huolimatta pääsi selville petoksesta, jota Moskova valmisteli, ja vaati, ettei sotaa käytäisi asiasta, jossa vain toimeenpanomenetelmistä oltiin eri mieltä. Tämä totuus

Unkarilaisten suurmielenosoitus Budapestissa 24/9 itsemääräämisoikeuden puolesta. Puhujakorokkeen ympärillä Moscickin, Mussolinin, Horthyn ja Hitlerin kuvat. 2/10 teki Prahan hallitus päätöksen myöskin unkarilaisvoittoisten alueiden luovuttamisesta.

on kansallisten valtioiden vastustajille katkera ja väittely sen ympärillä saattaa kauankin jatkua.

Ottaessaan edesvastuun kantaakseen suorittivat kahden ”demokratian” pääministerit toisenkin uuden teon: ensi kertaa sanoivat läntiset demokratiat uudelle Saksalle, sanasta miestä, me aiomme luottaa sinuun. Viimeisten viiden vuoden historiassa on monta rauhan ja uuden järjestelyn tarjousta, jotka Saksa on tehnyt ja jotka on kylmästi hyljätty. On onnellista, että järkiytyminen tässä kohden on tapahtunut. Joka miehen sanaan tarttuu kiinni, se voi pakottaakin hänet pitämään lupauksensa. Ja vain tätä tietä, uskoen, että rehellisyyttä on ei vain minussa vaan naapurissakin, voidaan yleensä naapureina elää.

München on osoittanut neuvotteluihin osallistuneille valtiomiehille, että keskinäiset neuvottelut ovat mahdolliset ja johtavat yhteisymmärrykseen. Se valtaisa riemu, jolla kaikki neljä päähenkilöä on kotiin palatessaan otettu vastaan, todistaa heidän kansojensakin tämän tajunneen.

Uusi Böömin valtio — sen ovat Tshekkoslovakian johtomiehet jo julkisuudessakin todenneet — tulee olemaan elinkelpoinen ja ”kansallisesti luja” (pääministeri Syrowy). Se ei siis tarvitse säälin kyyneliämme, vaikka myönnämmekin, että vallan kukkuloilta on raskas astua laaksoon.

Mutta eikö mikä tahansa muu pieni Euroopan valtio voi joutua saman kohtalon uhriksi? — Voi, *jos* se on samanlainen keinotekoinen luomus, joka rakentuu sortoon ja annettujen lupausten unohtamiseen. Ehkä myös, jos se uskoo ”kollektiivisen turvallisuuden” vaaralliseen harhakuvaan.

Viime päivinä ei vain Tshekkoslovakian pulman ratkaisu päässyt alulle.

Uutta Eurooppaa ennustavat vielä muutkin seikat: Englannin pääministerin ja Saksan valtakunnankanslerin yhteinen julistus, että Saksa ja Englanti neuvotteluin tahtovat kaikki keskinäiset ongelmansa selvittää, Englannin ja Italian Välimeren-neuvottelut, joita piakkoin jatkettaneen Ranskan osallistuessa niihin, suunnitelmat neljän vallan pysyvästä yhteistoiminnasta Euroopan pulmien selvittelemiseksi, nämä kaikki ovat uuden ajanjakson merkkejä.

Henkilökohtainen kosketus neljän vallan edustajain välillä on ilmeisesti synnyttänyt keskinäistä luottamusta, ja sen varassa on mahdollinen astua askel askeleelta eteenpäin. Erikoinen syy on iloita siitä, että näin on eristetty Euroopan pahin häiriötekijä, Neuvostoliitto ja komintern, omaan karsinaansa.

2/10. 1938. *Armi Hallsten-Kallia.*

Kaasupuolustusoppitunti.

Väestösuojelu

Suomessa on tehty paljon vapaaehtoista työtä väestösuojelun hyväksi. Valtio on ollut kylmä asialle. Muistetaan, että eräitä vuosia sitten eduskunta hylkäsi hallituksen esittämän pienen määrärahan väestösuojelun auttamiseksi. Tänä syksynä on v. 1939 tulo- ja menoarvioon esitetty otettavaksi 1 milj. markkaa. Mihin se riittää! Kun kaikki on aivan alkuasteella.

Asiaa yritetään edistää väestösuojeluvalistusviikolla esitelmillä ja puheilla. Hyvä on. Kun se ei jäisi siihen. Kuultiin eräästä suojeluskuntapiiristä, että laaja koulutussuunnitelma on sitä piiriä varten, mutta mistä varat. Niitä ei ole.

Tohtori V. Annala teki syyskuun alussa Isänmaallisen kansanliikkeen ryhmän puolesta aloitteen tarpeellisen määrärahan myöntämiseksi väestösuojelutoiminnan aikaansaamiseksi. Mitä kipeimmästi ajankohtainen aloite. Kuten eletyt viikot varoittaen todistavat. Samoin teki rehtori Hilja Riipinen y.m. aloitteen valtioavustukseksi väestösuojeluopetuksen hyväksi oppikouluissa. Tähän tarkoitukseen ei ole mitään käyttövaroja. Hallituksessa näytään nyt jälestä käsin perätyn. Julkisuudessa näkyi tieto, että hallitus tulee lisämenoarvioon ottamaan määrärahan valtion oppikoulujen väestönsuojeluopetusta varten. Hyvä! Jos myös yksityiset koulut saavat, joilla muutenkin on vaikeuksia. Ja kun eduskunta hyväksyy toht. Annalan aloitteen.

Vasta sitten, kun valtio riittävästi tukee väestösuojelua, vasta sitten tämä meidän maallemme välttämätön puolustustoiminta pääsee asianmukaisesti kehittymään.

Liberalistinen kuvaelmasarja tosielämästä

Rauhallisessa maakylässä on opettajaparilla tavallista nätimpi, herttainen tyttölapsi, jota aiotaan kasvattaa opettajan vakavaan tehtävään. Talvet seminaarissa ja kesät kotona peltotöissä. Mutta sitten ilmestyy käärme paratiisiin: kauneuskilpailu Golf-kasinolla Helsingissä! Alkaa houkutella. Entäpä jos — miksei — miss P—joki — miksei! Senkin seminaari. Ne eivät laskisi, jos kysyisi —. Paras yrittää omin luvin.

*

Golf-kasinolla on tentit läväisty. Herra Hai — y.m. herroja on ollut mittaamassa, arvioimassa ja antamassa pisteet muodoista. Enin pisteitä saa p—jokelaisemme. Suomen miss tuli kuin tulikin. Saavat luvan hyväksyä seminaarin peruukit. Sopimukset tehdään, rahat maksetaan ja seuraava askel on matka Tanskanmaalle.

Vaan miten lupa, kun seminaari alkaa. Herra Hai— on piireissä tuttu, lupaa puhua ulkoministerin päivällisillä. Ja hienothan ovat suojelijat kauneuskilpailuilla — ulkoministerin rouva ja yhteiskunnallinen toimihenkilö, kaikille tunnettu rouva I. Kirje kuitenkin kirjoitetaan. Seminaarin johtaja saa sen tosin vasta kun missimme on jo Tanskassa. P—joella kuuluu olevan kyllä puhelin jopa Heinolaankin asti. Mutta pakkoko sellaista on puhelimella. Voisivat vielä kieltää.

*

Tanskanmaalla on remseä meininki! Kauneuskomitea, johon kuuluu kansainvälisiä herroja, ymmärtää liikeasiat. Misseillä tehdään rahaa. Autobussilla pitkin Tanskanmaata. Näytteille. Ravintolasta ravintolaan. Karjanäyttelyteltoihin. Herrankekkale kun herrankekkale pääsee rahasta tanssittamaan. Mikäs sen sievempää. Komitea saa rahaa.

Mutta Suomessa sanomalehdistö oikealta vasemmalle kirjoittaa suurilla kirjaimilla eräänä päivänä: ”Kauneuskilpailut suuri skandaali! Osa misseistä matkustaa kotiinsa.” — Missimme ei matkustanut. Jonkun ajan kuluttua kirjoittivat samat lehdet puolisuurin otsikoin: ”Miss Suomi valittu miss Euroopaksi” j.n.e.

*

Sillä välin oli seminaarissa opettajakunta myöskin saanut kirjeen ja arvioinut tilanteen. Lukenut lait ja asetukset sekä harkinnan perästä päättänyt: tyttö, joka lähtee ulkomaille asti rahan edestä näytteille, joka ilman että on ennen lähtöä hankkinut poissaololupaa on jäänyt tulematta seminaariin, on rikkonut kahdella tavalla. Sellainen tyttö ei kuulu seminaarialalle. Seminaari ei voi suositella sellaista kansan lasten tulevaksi kasvattajaksi. Seminaarista on lähdettävä. Vuosi eronaikaa. Sen perästä saa palata, jos sillä välin on asia korjaantunut. Niin päätti opettajisto. Seminaareilla on päätöksen tukena lain henki ja seminaariasetuksen pykälät.

*

Kuva kääntyy. Miss on palannut. Kaikki lehdet haastattelevat kilpaa missiä, kuvaavat hänet kiireestä kantapäähän ja ovat muina miehinä siihen, mitä ovat suurskandaalista kirjoittaneet. Missiä juhlitaan helsinkiläisessä ravintolassa. Maatalousapulaisministeri antaa kukkia — on nähtävästi hänen alaansa kuuluva. Radio haastattelee missiä ja isä opettajaa. Radiokuuluttaja julistaa koko kansan kuullen, että seminaari on puhdistettava pölynimurilla. Siistiä keskustelua missin opettajien kustannuksella. Mutta ilon huumassa seminaari on sivuasia. Onko väliä, vaikka korkeitten suuruuksien suojeluksessa nauretaan ja pilkataan maan vakaimman opettajakasvatuslaitoksen opettajia.

Näytös ei siihen lopu. Isä ja miss kääntyvät opetusministerin ja Kouluhallituksen puoleen. Miss ja isä eivät hyväksy opettajakunnan päätöstä. Hyvänen aika! Opetusministeriö käy toimeen ja Kouluhallitus, jonka kerrotaan olevan työllä niin rasitetun, että asiat siellä viipyvät joskus viikkomääriä, kokoontui viipymättä ja vilkkaasti ja pani siinä paikassa seminaarin tekemään uuden päätöksen!! Onkohan kouluelämässä tämänkaltaista joskus tapahtunut? Tämä onkin kuvaelmassamme kohokohta.

*

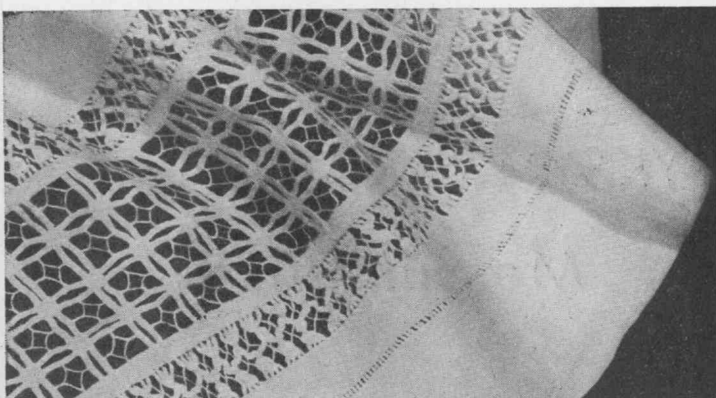
Seminaarin opettajisto on kaunottarensa takia joutunut piinallisen painostuksen alle. Sähkösanomia, kirjeitä, sanomalehtikirjoituksia, puhelinsoittoa, pölynimuri. Seminaarin työrauha on täydellisesti pilalla. Yleinen mielipide, joka on liberalismilla vetelytetty, hyökkää noiden kunnon ihmisten kimppuun ja häpäisee heitä. Kouluhallituksen ultimaattumi kruunaa asian.

Mitta on täysi. Työrauha on saatava mihin hintaan hyvänsä. Kiusatut opettajat menevät polvilleen — perääntyvät päätöksestään. Tapahtukoon, niinkuin Kouluhallitus vaatii. Missi on voittanut. Kouluhallitus on voittanut. Opetusministeriö on voittanut. Ja herra Hai— y.m.s. ovat voittaneet.

Kulissien takaa kysyn vain: Eikö mielestänne tässä ole tätä lajia skandaalia tarpeeksi? Vai onko tämä vain

ARVOSTELIJA.

Kaunista omin käsin

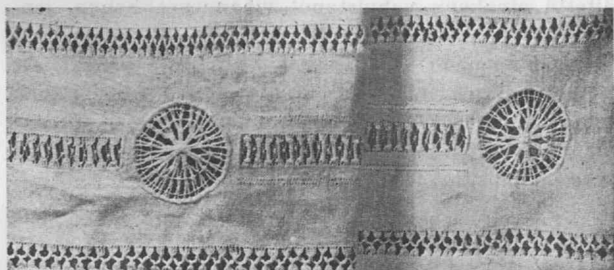

Kirjoittanut käsityöopettaja

Reikäompeleet ovat kauneimpia ja arvokkaimpia koristeita, mitä liinavaatteisiin sekä pöytäliinoihin voidaan tehdä. On vain valittava kestävää kangasta. Parhaiten onnistuu työ, jos loimi- ja kudelangat kankaassa ovat yhtä paksuja. Sopivia kankaita ovat pellava-, pumpuli-, kongressi-, hardanger- ja panamakankaat. Jos esine koristetaan vain yhteen suuntaan, on parasta jättää kestävämmät loimilangat paikoilleen ja vetää pois kudelangat. Useimmiten on kauneinta valita mahdollisimman samanlaista lankaa kuin kangaskin on, mutta jos mallissa lanka kulkee aukkojen poikki yksinkertaisena ja jos sitä on käytettävä solmuihin, on kestävyyden vuoksi valittava paksumpaa lankaa. Sopivia lankoja ovat helmilangat, puuvilla- ja pellavalangat vieläpä virkkuulangatkin. Malleissa, joissa on täytettyjä kohtia, käytetään pehmeämpää lankaa, kuten esim. kierrettyä D.M.C.-nimikoimislankaa. Leveissä reikäompeleissa on työn helpoittamiseksi hyvä käyttää ompelukehystä, johon työ pingoitetaan. Kehyksen puuttuessa voi työn harsia paperin tai pahvin päälle.

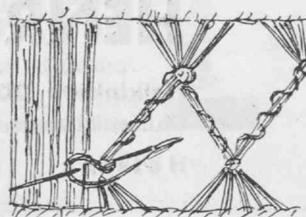
Seuraavassa selostan yhden kerrotuista reikäompeleista. Tämä kaunis lakana on koristettu hyvin leveällä reikäompeleella, joka nykyajan naiselle on liiaksi aikaa vaativa. Siksi olenkin valinnut tämän leveän mallin vieressä olevan kapeamman reikäompeleen kuvattavakseni. Lakanakangas on kokopellavaista. Reikäommelta varten puretaan kudelankoja 2½ cm. leveydeltä. Reunat ommellaan tavallisella reikäompelulla ottamalla 5 lankaa neulalle. (Lankojen lukumäärä riippuu kankaan lankojen vahvuudesta). Sen jälkeen yhdistetään niput kaksinkertaisilla solmupistoilla ottamalla neljä nippua neulalle, tällöin jätetään aina 2 nippua pois ja otetaan 2 uutta nippua lisää. Solmupistot tulevat vuorotellen vasemmalle ja oikealle reunalle. Lanka viedään kiertäen muutaman kerran nipun ympäri, reunasta toiseen. Sitten tehdään kiemurrellen 3 kaarevaa solmuriviä. Solmut tehdään reunasta noin ½ cm. etäisyydelle kaarevasti. Keskellä tehdään solmupisto ja ommeltuun solmuriviin. Solmupistot kiristetään lujasti, jotta lanka ei pääse liukumaan pois paikaltaan. Solmupistossa tehdään ensin silmukka heittäen lanka vasemmalta oikealle ja sitten pistetään neula kankaan lankojen alta silmukkaan, sitomalla samalla kankaan langat.

Harvoilla nykyajan naisilla on aikaa ommella näin hienoja ja suuritöisiä lakanoita. Aikaa ja vaivaa säästääkseen voi reikäompeleen ommella vain nimikirjainten kahden puolen, mutta ei koko kankaan leveydeltä. Suuri ilo olisi varmaankin jokaiselle morsiamelle omistaa edes pari kuvissa esitettyä loistokappaletta. Siksipä näppärät kädet nyt työhön! Tulisihan näin säilymään jalo ompelutaito polvesta polveen.

Kirjoitukseen liittyvat kauniit reikäommellut lakanat on valmistanut eestiläinen rouva Anna Rand.

Solmupisto.

SYKSYN RIKKAUTTA
Messuhallissa

Kävimme syyskuun viimeisellä viikolla Messuhallissa, koska olimme monelta taholta kuulleet, miten kaunista ja herkullista siellä oli. Jo kookospalmu hallin edustalla lupasi jotain erikoista, vaikkakin sisällä totesimme, että näyttelyllä oli sentään "kotimaisempi" leima kuin mitä tästä kyltistä saattoi päätellä.

Astelimme suihkulähteen solistessa puiden katveessa pitkin puutarhakäytäviä ja ihailimme kukkaryhmiä. Sivustalla oleva kuja värilyhtyineen sai aikaan aivan puutarhajuhlan tunnelman. Hallin toisessa päässä jouduimme vasta todelliseen kukkatarhaan. Ruusut ja neilikat kilpailivat kauneuspalkinnoista ja yleisön ihastuksesta. Samaa voi sanoa kukkakauppojen mestarinäytteistä. Sikäli kuin katsoja oli pitänyt epätodellisina lapsuusaikojen kukkakorttien kukista tehtyjä rattaita, lintuja y.m.s., sikäli satu oli muuttunut todeksi. Mitä sanoisitte esimerkiksi, jos saisitte nimipäiväksenne kokonaisen orvokeista tehdyn jalkalampun, kuten Eiran kukkakauppa esitteli, tai Dan Wardin lehdistä sommittelemat työntökärryt orvokkikuormineen! Rakkautta symbolisoivat taas belliksistä tehty valkea kyyhkyspari, City-kukkakaupan erikoisuus, ja Eiran kukkakaupan vaaleanpunaisista belliksistä laatima sydämenmuotoinen vihkityyny. Kaunis ja runollinen, mutta ehkä kuitenkin on uskallettua morsiamen puhtaassa valkeudessaan sille polvistua!

Morsiusvihkoja esiteltiin toinen toistaan ihanampia — useimmat neilikoista. Olipa kukkakauppa Flora sommitellut koko vihkialttarin kotivihkimistä varten. Taustalla kaunis matto, lattialla tietenkin samoin, matalalla kaapilla pitkiä kynttilöitä, kukkakoristelu, asiaankuuluva morsiusvihko sekä morsiustyttöjen pikku kimput ja onnittelijoiden lukuisat kukkalaitteet.

Ihmiselämän toinen suuri "kukkapäivä" — hautajaiset — olivat saaneet huomattavan osansa. Ihania seppeleitä, ristejä kukista ja lehdistä, hautausmaakuva kokonaisuudessaan hiekkakäytävineen ja kukkapylväineen, pieni hauta peitetty dahlioilla, joista myös risti haudalle oli sommiteltu.

Kukkakeskuksesta, josta oli vaikea erota, jäi vielä erikoisesti mieleen pari kukista sommiteltua olympiamainosta renkaineen ja liekkeineen.

Vain pari askelta oli romantiikasta proosaan. Sivuutettuamme hyvin lajirikkaan kaktuskokoelman, joka näkyi kiinnittävän aina suuren joukon "tutkijoita" puoleensa, jouduimme rosollivadin eteen. Siinä esitettiin uutuutta, K. E. Salon vihanneskuutiomyllyä. Emännät, jotka väsyksiin asti ovat hakanneet sillisalaatin vihanneksia, tervehtivät varmasti iloiten tätä keksintöä, joka niin kovin vaivattomasti näytti tekevän tuon työn.

Mutta jos oli alhaalla silmän ruokaa, oli ylhäällä suun — koko syksyn satorunsaus hedelmiä ja vihanneksia. Emme olleet todellakaan ennen tienneet, että Suomenmaassa viljellään näin tavattoman monta lajia omenoita, päärynöitä ja luumuja, vieläpä viinirypäleitäkin (kasvihuoneissa tietenkin). Vaikka eipä silti, kun annetaan jo kasveillekin hormooneja, kuten Helinin siemenkaupan esittelyssä opimme, kasvavatkin ne kai eri puhdilla kuin meidän mökkimme vain "luonnontuottein" hoidetussa puutarhassa! Ja kun väitettiin tätä kesää huonoksi vihanneskesäksi, ei tätä väitettä ainakaan vahvistanut vihannesvalikoima, jonka olivat panneet näytteille Helsingin Siirtolapuutarhat, Uudenmaan maatalouskerhot ja ruotsalaiset Martta-yhdistykset. Niin, ruotsalaiset vain. Koko näyttelyn ruotsalainen leima — sehän edusti Uuttamaata — olikin ainoa, joka laimensi ihastusta tässä muuten nautittavassa syksyn rikkauden suurkatselmuksessa.

Annansilmä.

TALOUSOPETTAJA-EMÄNTÄ:

Aamiaisruokia

"On niin vaikea keksiä, mitä aamiaiseksi antaisi, kun ei meillä saa tehdä edes tavallista sianlihakastia", valitti äskettäin eräs nuori rouva. Itse asiassa kuitenkin aamiaisen laatiminen on paljon helpompaa ja vaivattomampaa kuin esim. päivällisen kokoonpano.

Tärkeänä tekijänä aamiaisella on puuro tai velli, lapsiperheissä ainakin, voimme sanoa, se on pääruokana. Syötäköön puuro aina ensimäiseksi ja vasta sen jälkeen toinen ruoka! Mutta on muistettava vaihdella puuroja, niin ettei esim. kaurapuuro, helpoin ja yleisin puuroistamme, rupea ilmestymään joka aamu pöytään. Jos viikonkin kuluessa kunakin päivänä saadaan eri puuroa, väliin myös velliä, ei perhe siihen kyllästy. Tällä järjestelyllä on, paitsi terveydelliset hyväpuolet, myös se etu, että aamiainen tulee halvaksi. Puuro näet sisältää runsaasti ravintoaineita, ja ensin nautittuna tulee sitä enemmän syödyksi. Ja puuron kanssa riittävästi maitoa, toisinaan mehua. Velli sen sijaan syödään mieluummin toisena lajina n.s. eturuoan jälkeen. Se tehdään useimmiten maitoon, vain poikkeuksena ovat veteen tehdyt vellit. Ja tunnettu asiahan on, että ken käyttää runsaasti maitoa, hän tarjoaa halpaa ja terveellistä ruokaa.

Useissa kodeissa on pääasiallisimpana toisena ruokana perunat ja kasti, jota viimemainittua aina muutetaan eri lajeiksi. Onpa koteja, joissa sianlihakasti on miltei joka-aamuisena perunain toverina. Tähän kastiin kaikista vähimmin kyllästyykin. Ravinto-opillisesti perunat ja kasti sopivat hyvin puuron tai vellin ohella tarjottaviksi, yksipuolisen vilja-aineravinnon lisäksi ne tuovat ateriaan rasvaa ja kasviksia. Mutta kaikissa perheissä ei sentään näin suoraviivainen ja yksitoikkoinen aamiaisjärjestelmä menettele. Silloin aamiainen jo tuottaa emännälle vähän päänvaivaa.

Monasti jää päivällisruokia tähteeksi. Mutta älkää, hyvät emännät, tarjotko niitä sellaisinaan, korkeintaan vain lämmitettyinä, vaan muuttakaa niiden muotoa jonkun verran! Silloin ruokalaji on aivan kuin uusi eikä kyllästytä. Nykyisin kaikenlaiset niin yleisiksi tulleet kylmät salaatit ovat mainio tilaisuus ruoantähteiden uusimiseksi. Se hyväpuoli niillä on myös, että niihin käytettäviä aineita ei tarvitse uudelleen kuumentaa, vaan käytetään ne kylminä, eri tavoin hienonnettuina, joten kasviksissa jäljellä olevat vitamiinit ja kaikkien makuaineet säilyvät. Salaattiohjeita on lukemattomia, ja emäntä voi itsekin kokeilemalla sekä sekoittelemalla saada vallan mainioita uusia lajeja. Pieni erä tähteeksi jäänyttä, kylmää kalaa tai lihaa esim. hienonnetaan ja sekoitetaan jonkunlaiseen maustettuun kerma-, majoneesi- t.m.s. kastiin, johon myös lisätään yhtä tai useampaa kasvislajia. Tavalliseen sokerittomaan pannukakkutaikinaan voi lisätä hiennonnettua kalan, lihan, sienien tai muiden kasvisten tähteitä, ja niin saadaan vähällä vaivalla joko hellalla tai uunissa paistaen hyvä aamiaisruoka. Silli ja silakat tarjoavat lukemattomia ehdotelmia perunain kanssa alkaen etikkasillistä ja suutarinlohesta erilaisiin paistoksiin y.m. Kuivaneet juustonkannikat raastettuina tekevät monesta vähäisestä annoksesta herkkulajin. Ajatelkaammepa vain tavallista munakasta juustoraastetäytteisenä! Se saanee veden kielelle useimmille. Ja mitä monia mahdollisuuksia aikaansaavatkaan munat, nämä emännän suurenmoiset apulaiset! Niitä ei aina vain tarvitse tarjota puolikypsiksi keitettyinä; silloin kun munat ovat halpoja, voidaan sitäkin tapaa käyttää. Mutta erikoisesti munan hyydyttävää, sitovaa ominaisuutta hyväksi käyttäen saadaan esim. munamaidolla loihdituksi toinen toistaan maukkaampi ja nopeampi paistos. Voidellun vuoan pohjalle pannaan tähteitä, kasviksia tai lihaa, kalaa, munamaito kaadetaan päälle, ja paistos joutuu uunissa lyhyessä ajassa. Puilla lämmitettävän hellanuunin onnelliset omistajat saavat puurotulella paistoksensakin kypsiksi, munamaidon hyytyminen kun ei niin paljoa vaadi. Myöskin tavallista valkokastia käyttäen saadaan helposti ja mukavasti tähteitä uusituiksi ja uusiakin lajeja. Edellämainittuihin paistoksiin voidaan m.m. munamaidon asemasta käyttää munalla maustettua valkokastia. Edellä jo mainittiin munakas. Täytettä vaihtamalla tulee samasta alkujuuresta monta erituntuista lajia. Yksinkertaiseen voitaikinakuoreen valmistetut piirakat kätkevät sisäänsä myös monet pienet ruoanjätteet ja tuovat ne pöytään vallan uusina. Lopuksi vielä tahtoisin muistuttaa emäntiä kasvisten käytöstä. Päivällispöytään lihan kanssa te niitä olette tottuneet tuomaan. Mutta tuokaa niitä myös aamiaiseksi, nyt vielä kun ne ovat tuoreita ja vitamiinirikkaita! Puuron jälkeen tuotte toiseksi ruoaksi vain kauniin, syksyisen vihannesvadin, voisulan tai jonkun kastin kanssa. Ja muuta aamiaisruokaa ei perhe sillä kertaa kaipaakaan.

Kuten siis edelläolleista monista esimerkeistä ilmenee, saa tavallisen kotiaamiaisen kokoon melkeinpä tyhjästä, etenkin pienemmälle perheelle. Suuria kustanuksia ei siihen kaivata. Säästettäköön lihan ja kalan ostot päivällisen yhteyteen! Peruna on sellainen, joka sopii melkeinpä kaikkien kanssa ja josta jokainen pitää. Siksipä sitä voidaan lisäksi keittää aamiaiseksi milloin vain. Mutta keitetään se aina kuorineen. Silloin siinä säilyvät kaikki tärkeät aineet.

Aamiaisruoka nakkimakkaroista.

Hienonn. sipulia ruskistetaan voissa paistinpannussa, joukkoon lisätään pieniksi paloitellut nakit, jotka myös saavat ruskistua. Makkaroiden päälle pannaan tarjolle vietäessä keitettyä riisiä ja viimeiseksi tomaattisosetta.

Sillivati.

2 silliä, 2 rkl voita, 1 sipuli, 3 rkl korppujauhoja 6 keit. perunaa. *Jatk. siv. 148.*

Johtajan tytär

Kirj. Auni Nuolivaara

(Jatkoa)

"Mutta johan hän näki Hillan arkiasussa, kun Hilla juoksi keppi ojossa melkein hänen päälleen eteiseen", huomautti Esti vastahakoisena täyttämään johtajanrouvan määräystä Hillan pynttäämisestä.

"Tee kuten käsken!"

"Mutta jos Hilla ei suostu."

"No etkö sinä enää saakaan häntä tottelemaan?"

"Enpä taida. Täti hyvä sanoo hänelle itse!"

Molemmat poistuivat huvihuoneesta. Ja asessorinrouva lepuutti taas varpaitaan.

Mutta kun hän seuraavan kerran kurkisti ruudustaan alas, oli hän säikähdyksestä pudota istualleen, sillä hän näki ovella...

— Luutnantti Klingert! pääsi hänen huuliltaan ja hänen sydämensä alkoi kiivaasti sykkiä.

Nuori mies katsoi ihmeissään ympärilleen, luuli kai vanhassa puutarhamajassa kummittelevan. Sitten hän istui pöydän ääreen lehteilemään siinä olevaa kirjaa. Se oli Hillan laskuoppi. Luutnantin ei tarvinnut olla mikään suggeroija lukeakseen kirjan omistajasta ominaisuuksia jo kansista. Hän työnsi kirjan kauemma. Nyt saapui tehtailija Kuokkanen pitämään seuraa vieraalle.

"Ulkomailtako sitä nyt tullaan?" hän kysyi.

"Niin, viimeksi Tukholmasta."

"Saako olla sikaria?" Herrat virittivät tupakkatulen. Samassa johtajanrouva saapui, astui kädet ojolla vierasta kohti soperrellen:

"Tervetuloa, sydämellisesti tervetullut meille, rakas luutnantti Klingert, hyvän ystävättäreni poika! Kuulin, että teillä on manöövereitä täälläpäin — oikein herttaisesti tehty, että poikkesitte tänne!" Hän hymyili ja kumarteli ja luutnantti teki samoin. Sitten alkoi kahvitarjoilu. "Saanko vaivata ottamaan — saako luvan olla!"

Asessorinrouva piilostaan tarkkaili kohtausta pelkkänä silmänä ja korvana. Viivillä näkyi olevan yllään se uudempi ruudullinen silkkipuku.

"Ai niin — luutnantti on sitten ollut ulko-

mailla, kuulimme siitä. Millä asioilla siellä nyt oikein liikuitte?" Viivin ystävällisiin tiedusteluihin luutnantti vastasi kohteliaasti. Viivi näytti ylen ihastuneelta. Ja oli nuorella miehellä näkymätönkin ihailija — konttorissa. Molemmat rouvat panivat merkille hänen uljaan sotilaspukunsa ja hyvät värinsä.

"Missä asti herra luutnantti on oikein käynytkään?"

"Olen ollut Pariisissa ja Wienissä ja kerran Italiassakin."

"Vaa'ai niin! No mikä herra luutnantista oli kauniimpi, Pariisi vai Italia?"

"Johtajanrouva kai tarkoittaa Pariisi vai Rooma?"

"Aivan oikein! Niin minä juuri tarkoitin sanoa."

"Noo — ne nyt ovat niin erilaiset — Pariisi on hauskempi kaupunki, mutta onhan Rooma taas hyvin intresantti." Luutnantti karisteli sikarinporoja Hillan laskuopin kanteen. Viivi rouva loisti ja ihaili sanomattomasti luutnantin maailmanmiehen käytöstä. Äidillinen hellyys valtasi hänet. Hänen ajatuksensa johtuivat Hillaan. Levottomasti ikkunasta ulos katsellen hän virkahti:

"Missähän tyttäremme on? Oletko nähnyt häntä äskettäin, Pehr?"

Johtaja murahti jotain käsittämätöntä, mutta luutnantti sensijaan näytti vaivoin voivan salata ihastustaan. Tämän huomasi tarkkaavainen äiti, ja myöskin asessorinrouva piilostaan sen selvästi näki. Aivan varmasti luutnantin kasvot loistivat Hillasta puhuttaessa! Kas vain! Mitähän se tiesi? Rouva Bomelius ei nyt maltanut olla kurkistamatta kaiken aikaa, vaikka kuinka raukaisi jalkoja.

Molemmille rouville valkeni melkein yht'aikaa sama asia: Luutnantti oli tullut vieraskäynnille Hillan vuoksi. Talon rouva oli entistään rakastettavampi, jos mahdollista. Ja hän tyrkytti kahvia ja simaa sekä käski palvelustytön tuomaan vielä lisää herkkuja, ainakin hieman mesimarjasylttiä piti herra luutnantin maistaa sokerikaakun kera.

"Syltti —!" kiljaisi asessorinrouva piilostaan, niin että kaikki sen kuulivat, sillä hän muisti nyt kalliin kattilansa, jonka oli jättänyt tulelle pari tuntia sitten.

Luutnantti ponnahti seisaalleen hapuillen vyöltään asetta. Jo toisen kerran hän kuuli yliluonnollisia ääniä tässä huvihuoneessa. Johtaja kiiruhti ovelle nähdäkseen, kuka olisi ääntänyt. Mutta Viivi rouva katsahti närkästyneenä konttorin ikkunaan, sitten oveen. Voi! Siinä oli avain suulla. Yleisen hämmingin aikana hän sai avaimen väännetyksi siitä käteensä sekä rauhoitti toisia: palvelijat varmaankin vain jossain ulkona huutelivat toisiaan, mutta hän oli katkeroittunut Signelle, joka ei maltanut pysyä hiljaa piilossaan.

Mutta jos jollakulla on ainoa, kallis hopeakattila, joka päällepäätteeksi on ainoa koko sillä puolen Suomea, niin kallis, että sitä äidit ja äidinäidit ovat yötä päivää vahtineet, ettei piiat saisi sitä tärvellä, ja jos sellainen aarre on sattunut jäämään tuntikausiksi palamaan tulelle — ja ainoat mesimarjat ja kallis sokeri! — hän antaa kyllä anteeksi asessorinrouva Bomeliuksellekin tämän sopimattoman kiljaisun.

Rouva parka lyyhistyi konttorin lattialle. Hänen kyyneleensä vuotivat virtanaan. Katkeruus täytti hänen sydämensä.

— Ja tuon tyttöletukan vuoksi tämä kaikki! Tuon villin indiaanin! Ja koko suku! Yhtä raakoja! — Hän ei viitsinyt enää ollenkaan kurkistella ruudusta noita kurjia, joiden tähden tämä oli tapahtunut. Saisivat tehdä ja puhua, mitä ikinä mielisivät! Hän ei välittäisi heistä vähääkään! (Jatkuu.)

AAMIAISRUOKIA . . .

Jatk. siv. 146.

Sillit saavat liota muutaman tunnin, sitten ne perataan, ruodot poistetaan. Perunat kuoritaan ja leikataan suikaleiksi. Puolet perunoista pannaan voideltuun vuokaan, niitten päälle sillifileet ja sipuliviipaleet, sitten taas perunakerros; ja pinnalle ripotellaan korppujauhoja sekä voinokareita. Paistetaan uunissa.

Juustokohokas.

2 munankeltuaiseen sekoitetaan ½ kkp. raastettua juustoa ja n. 4 rkl kermaa sekä viimeiseksi 2 munanvalkuaista vaahdoksi vatkattuina. Paistetaan voidellussa vuokassa uunissa. Tarjottava heti uunista otettua.

Sienimakaroonit.

100 g makarooneja keitetään suolalla maustetussa vedessä pehmeiksi. Kun ne ovat valuneet, maustetaan ne raastetulla juustolla (1—2 rkl), ruskistetulla sipulilla, suolalla ja valkopippurilla. Ne pannaan pyöreälle vadille renkaan muotoon ja keskus täytetään muhennetuilla tai paistetuilla sienillä.

Riisi- ja juusto-ohukkaat.

Tähteeksi jäänyttä riisipuuroa n. ½ litraa, ¾ l. maitoa, 1 muna, 2 rkl voisulaa, vehnäjauhoja, suolaa, n. 4—5 rkl raastettua juustoa.

Riisipuuro ohennetaan maidolla ja joukkoon sekoitetaan muut aineet. Taikinasta paistetaan ohukkaita, jotka tarjotaan voisulan, keitettyjen vihannesten (esim. porkkanoiden, herneiden, kukkakaalin, pinaatin) ja lehtisalaatin kanssa.

Silloin, kun aamiaiseksi tarjotaan jotain riisieturuokaa, keitetään sen kanssa eturuokana syötävä puuro mieluummin jauhoista.

Mk. 3:—

Kirjapaino- ja Kustannus-Oy. Liike. Helsinki 1938.